

P

Nektere pripovedke o slovenskem Pavlihu.

326/265

I. Kako je Pavliha kukca prodal.

ATW 1541

Pavliha je bil edini sin svoje matere. Neizrečeno ga je rada imela, da si jej je dal veliko opraviti. Stanovala sta skupaj sama v majhni, a lastni hišici. Kedar je šla mati iz doma, takrat je pustila Pavliha vselej samega brez varha doma; zanašala se je na sinovo ubogljivost. Pavlihu namreč se mora po vsej pravici priznati, da je kaj rad ubogal; kar mu je bilo zapovedano, na tanko je vse tako storil, le za las ne drugače. Kedar je pa po svoji glavi ravnati moral, takrat je skuhal pravo Pavlihovo.

Nekoga dne je bil Pavliha sam doma. Mati mu je gredé od hiše zelo priporočevala, da nikakor ne sme po hiši stikati, kakor je navajen. Lasti pa mu je hudo zapovedala, da se mora peči ogibati; kajti kukec, strašna, huda žival sedi v peči v nekem loncu pod pepelom. Mati mu je bila zažugala, da mu bove kukec pri tej prici oči izkopal, ako le v peč pogleda. Pavliha je zvesto obljubil, da bove ubogal ter se iz hiše ne pojde, temveč bove vedno lepo za pečjo sedel.

Kaj pa je bil ta kukec? Poln pisker trdih tolarjev lepo s pepelom zakritih. Mati jih je pred Pavlihom skrivala; vedela je že zakaj. Pomala je namreč Pavlihovo navado, da rad stika po hiši, kedar je sam doma. Bala se je tedaj za tolarije, ker Bogve, kaj bi bil Pavliha z njimi počel, da bi jih bil dobil. V peči so se jej denarji najbolj varni zdeli, torej jih je spravila tukaj, sinu pa je rekla, da kukec notri sedi, ki mu bove oči izkopal, ako v peč pogleda. Tem je mislila, da bove najlože skrila tolarije Pavlihu.

Komaj odide mati od doma, primaha jo neki Ribničan z veliko krošnjo loncev v vas. Po ulicah kriče je ponujal svojo suho robo. Ali nihče se ni oglasiti hotel, da bi kaj kupil. Le otroci so prežali v njega, da bi ga bili kmalo z očmi pobodli. Tudi Pavlihu se je zdelo, da se nekaj nenavadnega na ulicah godi; zelo ga je mikalo, da bi šel pogledat, a spominjal se je, kaj je materi obljubil. Ostal je torej doma, čeprav se mu je zdelo, da sliši kukca v peči grčati. Straha se je tresel, ko šiba na vodi in tuhtal je, kako bi kukca od hiše spravil.

Ribničan vidéši, da na ulicah ničesar ne prodá, jame po hišah svoje blago ponujati. Začel je pri tisti hiši, v kateri je Pavliha za pečjo trepetal. Stopivši v vežo je zakričal: „Bode li kaj kupčije?“ — „Oč, nič, nič“, oglašni se Pavliha izga peči, ni moker doma! Enega kukca pa vam prodam, če je vas volja; prav ceno ga dam.“

„Zakaj pa ne? Pokaži mi ga; bodem vsaj videl, kakšen je vendar ta kukec“, pravi Ribničan odpiraje vrata. „No, fantek, kje pa imaš kukca?“

„Jaz ga vam ne pokažem; sami si ga poiščite, če ga hočete videti. V peč pogledite, v nekem loncu čepi. Jaz se šo pred peč bojim, ker kukec je huda žival“, pripoveduje Pavliha Ribničanu.

Ta odloži krošnjo in gre v peč gledat. Nazaj prišedši reče: „Videl sem ga že; res je huda žival, kmalo bi mi bila pošast nos odgrignila. Vendar ga pa kupim, da ga bodem imel doma mesto pra priklenjenega. Veš kaj, fantiček, da ne bodeva nič glihala vso to krošnjo loncev ti dam; saj bode zate še boljše, ker te bodem kukca rešil, kajti zdaj zdaj bove peč prekopala pošast, ker te samega tu čuti, potem pa gorje tebi tukaj. No, imaš dosti toliko zanj?“

„Oh oč, kako ste dobri! Le hitro kukca iz peči spravite ter bežite z njim. Mati bove vendar tako vesela, ker sem kukca tako bogato spečal. Brez skrbi bodejo sedaj zgance kuhali“, reče Pavliha.

Ribničan reši ga kmalo kukca in jo pobere urno naprej. Vesel je bil, da je svojo robo tako hitro in kar še bolj, tako drago prodal. Pavliha si je pa sedaj ooldahnil; več se mu ni bilo kukca bati. Samega veselja ni vedel, kaj bi počel. Mislil si je že, kako bode mati vesela, zvedéši, kako drago je Pavliha kukca prodal ter tako rešil hišo hude živali. Ta bi mati precej, stopivši že čez prag videla lonce, sklenil je Pavliha neko pravo Pavlihovo. Prevrtal je vsako posodo na dnu

ter je nabral vse skleda in piške na vrh, potem jo je pa napeljal čez vežo od ene stene do druge. Sam pa je sedel na ognjišče, da bi mati pri ti priči videla, da se ji ni treba več kukca bati; saj se ga še Pavliha ne boji, zato sedi pred pečjo. Precij časa je sedel tako, a matere ni mogel učiakati. Srečna kupčija ga je tako na srecu pokla, da bi jo bil gotovo po telegrafu materi naznanil. Ker pa tega takrat ni bilo mogoče, pustil je lonce in hišo, ter je letel, kar je največ mogel, da bi matere našel. Dobivši je, ni mogel tako hitro svojo srečo povedati, kakor bi bil rad.

Jecfaje je materi pripovedoval, da bodo za naprej brez skrbi v peč segali, ker kukca ni več, da ga je kaj bogato prodat in dobil zanj več loncev, kakor jih cela vas premore. Da mati te novice ni bila nič kaj vesela, to se pač lahko vé. „Lepo ti mi naredil“, rekla mu je, „za kup čepin si doto dal. Dvesto srebrnih tolarjev si dal Ribničanu unesti. Zdaj ga pa išči, če veš kod; Bog vé, kdo je bil, in kje je že! Od ranjkih mater, Bog jim daj večni mir in pokoj, sem te tolare dobila, ko so še fantje cele fare po neni gledali. Hranila sem jih dosedaj za te, da bi kaj dote imel, ali ti si jih—“, več ni mogla dalje govoriti; solze ji zalije oči, da je komaj videla pred se.

Šla sta naravnost domu. Odlizaje se domu, so materi solze že nekoliko usahnevale, a vnovič se jej s curkom polije po obrazu, ko zagleda, kako je Pavliha vso porodo spridil. Mislila je pred, da bode za lonce vrag nekaj zopet nazaj dobila, prodati ji sosedam. Sedaj ni vedela besedi, da bi sina dostojno oškela. Tri dni je nek za tolare brez prenehanja jokala. Pavliha pa ni rekel ne besne me; nedolžno, kakor da bi ne bil ničesar naredil, je gledal mater ter je morda, milovaje jo v srecu, štel njene solze, katerih je bilo veliko več, ko tolare. Da ne bode nič dote imel, moral je Pavliha potem večkrat slišati od matere.